

Vegyesek.

Az erdélyi muzeumegylet 1882. április 13-án tartott közgyűléséből.

A természetrajzi osztályok jelentései.

1. Állattani osztály

Mélyen tisztelt erdélyi muzeum-egyleti közgyűlés!

Állattani gyűjteménytarunk állapotáról, a lefolyt év alatt történt gyarapodásáról s az ezen osztályban végezett munkálatokról van szerencsém a következőket jelenteni.

Az egylet által alkalmazott személyzet tevékenységének nagy részét a felporodott gyűjtemény conserválása vette igénybe.

Gyűjtés, illetőleg az intézetben történt kikészítés által az A) és B) alatt mellékelt részletes jegyzékek szerint a következő tárgyakkal gyarapodott gyűjtésményünk:

- a) 1 darab kitömött emlőssel,
- b) 3 „ „ madárral,
- c) 2 „ teljesen kidolgozott s felállított csontvázval,
- d) 12 „ különböző vázrészszel,
- e) 1 „ szeszenben conservált emlőssel,

f) mintegy 200 üvegcsőben s 150 mikroszkopiai készítményben conservált több ezerre menő Crustaceával.

Az utóbbiakra nézve a következőket kell megjegyezniem.

A m. t. ig. választmány ajánlatomra Dr. Daday Jenő egyet. tanársegédet anyagi támogatásban részesítette azon megbizással, hogy Erdélyt beutazva gyűjtse össze faunánknak ez ideig igen töredékesen, mondhatnók épen nem ismert Crustaceáit. Ezen megbizásnak eredményét képezi a szóban forgó gyűjtemény, mely a még determálatlan anyagtól eltekintve, a mellékelt részletes kimutatás szerint 49 pontosan meghatározott s lelőhelyeikkel megjegyzett fajt tartalmaz, melyek közül 40 Erdélyre, 8 pedig a tudományra nézve egészen új s melyek legközelebb, irodalmilag is fel fognak dolgoztatni. Bár természetesen nem remélhető, hogy további gyűjtések az elsővel fajsámra versenyző eredményre vezetnek, mégis kívánatos, hogy faunánk ezen képviselőinek folytatólagos összegyűjtésére s tanulmányozására ezen túl is alkalom nyújtassék s nevezetesen a gazdagoknak ígérkező havasi partakok és tavak, valamint egyes barlangok Crustaceáinak összegyűjtésére volna ezentúl a főgond fordítandó.

Vétel utján szerzetetett egy Orsova mellett fogott óriási (162 cm hosszú) *Zamenis viridiflavus*, var *caspius*.

Ajándékozás utján nyert gyűjteményünk, báró Bánffy Ádám urtól Válasz-
utról egy kettőstestű pisztrángot; Naláczy Farkas urtól Gyulatelkéről egy három
ujju sirályt (*Rissa tridactyla* Leach); végre dr. Tömösváry Ödön urtól Pujból egy
Mus Rattust L., a patkányaknek azon faját, mely keletről nyugat felé özönlő
termetesebb *Mus decumanus* Pall. által hazánkban úgy, mint európaszerte már-már
egészen kiszorított az élet küzdeleméről s tudtommal csak Hunyadmegyében
lappang még itt-ott egyes példányokban, — a haldokló patkány-fajzat utolsó, szo-
moru mohikánjai.

Fogadják a lelkes adományozók egyletünk őszinte köszönetét!

A m t. közgyűlésnek

Kolozsvárt, 1882. ápril 17-én

alázatos szolgálja

Dr. Entz Géza,

egyet. ny. tnr., az állatgyűjtemény főőre.

A) Rendszeres jegyzék

az erd. muz. egyll. állattani gyűjteményé-
nek 1881-ik évi szaporodásáról.

1. *Külmöött emlősök és madarak.*

1. *Mustela Erminea* L. ♂ téli mezben.
2. *Fringilla oryzivora* L.
3. *Xema ridibundum* Boje.
4. *Rissa tridactyla* Leach.

2. *Borszeszben conservált egész állatok*

5. *Mus Rattus* L.
6. " *decumanus* Pall.
7. *Zamenis viridiflavus* Wagl.
var. *caspius* Schreib.
8. *Salmo Fario* L. (kétfejű torz.)

3. *Egész csontvázak.*

9. *Bos Bubalus* L. ♀
10. *Ovis Aries* L. ♂.

4. *Egész kikészített vázrészek.*

11. *Talpa europaea* L. (koponya).
12. " " (medencze).
13. *Canis familiaris* L. (penis-csont).
14. *Canis Vulpes* L.
15. *Mustela Erminea* L. " "
16. *Psittacus amazonicus* L. (szegycsont).
17. " " (medencze).
18. *Picus martius* L. (szegycsont).
19. *Fringilla oryzivora* L. (szegycsont).
20. " " (medencze).
21. *Podiceps auritus* L. (szegycsont).
22. " *cristatus* L. "

B) Rendszeres jegyzéke

az erdélyi muzeum-egylet állatgyűjtemé-
nye részére 1881 év folyamában Erdély
különböző részeiben gyűjtött Rákoknak.

I. Rend. **Copepoda-Evezőlábuak.**

a) *Cop. Copepoda libera*. Szabadonlévő
evezőlábuak.

1. Csal. *Cyclopidae* Claus.

1. Genus *Cyclops*. Müller O. Fr.
- a) Tizenhatsz tapogató izűek.
Cyclops elongatus, Claus.
- b) Tizenkét tapogatóizűek.
Cyclops coronatus, Cls.
Cyclops tenuicornis, Cls.
Cyclops brevicornis, Cls.
5. *Cyclops brevicaudatus*, Cls.
Cyclops Leuckarti, Cls.
Cyclops bicuspidatus, Cls.
Cyclops n. sp.
Cyclops n. sp.

c) Tizenkét tapogatóizűek.
10. *Cyclops serrulatus*, Fischer.
Cyclops n. sp.

d) Tizenegy tapogató izűek.
Cyclops minutus, Cls.
Cyclops n. sp.

e) Tíz tapogatóizűek.
Cyclops canthocarpoides, Fischer.

f) Nyolcz tapogatóizűek.
15. *Cyclops n. sp.*

2. Csal. *Harpactidae*, Claus.

1. Genus. *Canthocamptus*, Westwood.
Canthocamptus brevicornis n. sp.

3. Csal. Calanidae, Claus.
1. Genus. Diaptomus, Westwood.
Diaptomus Castor, Jurine.
Diaptomus gracilis, Sars.
Diaptomus *n. sp.*
- II. Rend. O-tracoda-Kagylórákok.
1. Genus. Cypris, Müller O. Fr.
  20. Cypris pubera, Müller O. Fr.
Cypris ornata, Müller O. Fr.
Cypris fuscata, Jurine.
Cypris candida, Müller O. Fr.
  2. Genus, Cypria.
Cypria punctata, Jurine.
Cypria ovum, Jurine.
  3. Genus. Cyprois.
Cyprois Monacha, Müller O. Fr.
- III. Rend. Phyllopoda-Levéllábuak.
1. Alr. Cladocera. Ágascspuak.
  1. Csal. Lynceinae. Müller.
    1. Genus. Pleurosus, Baird.
Pleurosus truncatus, Müller O. Fr.
Pleurosus exiguus, Lilljeborg.
    2. Genus. Chydorus, Leach.
Chydorus sphaericus, Müller O. Fr.
    3. Genus. Alona, Baird.
Alona tenuicaudis, Sars.
    30. Alona platycaudis *n. sp.*
Alona spinifera, Schoedler.
  2. Család. Daphnidae, Müller.
  - a) Alcs. Daphninae, Müller.
    1. Genus. Daphnia, Schoedler.
Daphnia pulex, De Geer.
Daphnia Schaefferi, Baird.
Daphnia longispina, Müller O. Fr.
    2. Genus. Simocephalus, Schoedler.
  35. Simocephalus vetulus, Müller O. Fr.
  3. Genus. Scapholeberis, Schoedler.
- Scapholeberis mucronata, Müller O. Fr.
4. Genus. Ceriodaphnia, Dana.
Ceriodaphnia quadrangula, Müller O. Fr.
Ceriodaphnia reticulata, Jurine.
  5. Genus. Moina, Baird.
Moina brachiata, Jurine.
  6. Genus. Macrothrix, Baird.
Macrothrix laticornis, Jurine.
2. Alrend. Branchiopoda-Kopollyubuak.
1. Család. Branchipoda.
    1. Genus. Branchipus, Schaeffer.
Branchipus stagnalis, L.
    2. Genus. Artemia, Leach.
Artemia salina, L.
- IV. Rend. Arthrostraca-Gyűrűsrákok.
1. Alr. Amphipoda.
    1. Csal. Gammaridae.
      1. Genus, Gammarus Fabricius.
Gammarus pulex, L.
      2. Alr. Isopoda.
        1. Család. Asellidae.
          1. Genus. Asellus, Geoffroy.
Asellus aquaticus, L.
        2. Család. Quiscidae.
          1. Genus. Quiscus L.
          45. Quiscus murarius, Cuvier.
        2. Genus. Titanethes, Koch.
Titanethes albus, Schiödte.
Titanethes graniger, Frivaldszky.
- V. Rend. Podophthalmeta-Keesányoszemleek.
1. Alr. Decapoda-Tizlábúak,
    - a) Csup. Macroura-Hosszúfarkúak.
      1. Család. Astacidae, Erichson.
        1. Genus Astacus, Fabricius.
Astacus fluviatilis, Roud.

N ö v é n y t a n .

Mélyen tisztelt muzeum-egyleti közgyűlés!

Az utolsó jelentésem óta az erdélyi muzeum növénytárában a munka eredményesen folytatva lett. A régi gyűjtemény kétszikű növényei már teljesen „Nyman Conspectus Florae Europaeae“ című munkája szerint rendezve vannak és a Janka féle gyűjteménynek családai szintén be vannak sorozva a főgyűjteménybe, úgy hogy ezek alapján jelenthetem, hogy a gyűjteménynek $\frac{4}{5}$ -része teljesen fel van állítva. A muzeum igazgató válaszmánya a múlt évben ismét új szekrényeket engedélyezett s továbbá lehetőségessé tette, hogy az egész gyűjtemény számára védőtáblák készíttessenek s a csomagok összefoglalására igen czélszerűt csattok alkalmaztassanak. A csattok és a szallagok, melyek szintoly czélszerűek, mint egy-

szertiek, ugyan olyanok, mint azok, a melyeket a berlini növénytani muzeumnál használni szoktak. A berlini muzeum igazgatója Dr. Eichler egyet. tanár oly szives volt a családjellegző tablák számára a szükséges nyomtatványokat muzeumunk számára ingyen átengedni.

Annak megítélésére, hogy az immár felállított kétszikűek mennyi munkát adtak, legjobb bizonyosságul szolgál azon körülmény hogy ezek 44 szekrényt, — melyek mindenike 8 fiokot tartalmaz — foglalnak el. Az igaz, hogy jelenleg van egy kevés hely, részben tekintettel a netaláni szaporodásra, részben azért, mert még eddigelé nincs minden faj boritékivvel ellátva, miután az erre szükséges papírost az illető gyár máig sem készíthetette el.

Jelenthetem továbbá, hogy a „Janka“-féle gyűjteményből származó egy-szikűek is mind fel vannak ragasztva és hogy még csak kevés felragasztandó növény van hátra, a melyek Jankának különben is nem pontosan rendezett gyűjteményéből, mint u. n. inserendumok látramaradtak. Az ily pótlékok a mily csekélyek, oly sok munkát adnak, mindazonáltal remélem, hogy jövő évig jelenthetem, hogy az egész gyűjtemény fel van állítva, azon esetre ugyanis, ha a Nyman említett munkájának utolsó része is az ezen év őszéig megjelenik. Mily terhes volt az évi munka, elég lesz kiemelnem, hogy Nyman említett munkájában körülbelül 20 ezer növénynev van és ezen át kellett gázolni, mivel a munkának indexe nincsen. A lefolyt időszak alatt Janka még egy pár növény-csomagot küldött, a melyet ő a legújabb időben másoktól kapott. Ezen küldemények, szintugy mint a többi hátralevők, meg lettek mérgezve, ugy, hogy a gyűjteményben jelenleg mérgezetlen növény egy sincs. De fájdalommal kell jelentenem, hogy némely növényeket a penész megtámadott és ezeket esettel le kellett tisztítani és újlag megmérgezni. Aránylag sok időt igénybe vevő munka! Különös az, hogy csak egyes növények lettek megtámadva, a melyek különböző csomókban voltak, míg a felettök és alattuk levő csomókban a növények érintetlenül maradtak. Hogy ezek mérgezve lettek, ehez legesekélyebb kétség sem férhet, annál is inkább, mivel bár a növény felragasztás előtt lett megmérgezve, a méreg nyomát azon papíron is, melyre ragasztva lett, látni lehet.

Jákó János úr September hó végével Kolozsvárról eltávozott, helyette Szakács György tanárjelölt urat alkalmaztam a méltóságos választmány beleegyezésével és ezen urak segítségével lett a fennjelzett eredmény elérve. A munka, melyet végeztek, következőkből állott: minden egyes növény etiqettjére rá lett jelezve a család, nem és faj, esetleg az alfajnak a száma, melyek a többször említett Nyman munkájában meg vannak. Ugyanez történt a Janka gyűjteményével s a két gyűjteményben előjövő növényeket külön-külön rendezték arithmetikai sorban, ugy, hogy most a Janka gyűjteményét a főgyűjteménybe könnyen be lehet olvasztani. Azonkívül mindketten növényeket is ragasztottak, hogy ezen munka is lehetőleg be legyen végezve. A gyűjtemény két különböző helységben van elhelyezve, ugy, hogy az egyes csomók elhelyezése szintén idővesztéssel jár.

Mind Jákó János úr, mind Szakács György minden számokra kijelölt munkát nagy szorgalommal és dicséretes buzgalommal végeztek. Ezt talán nem is szükséges külön megemlíteni.

Farkas Kálmán egyet. növénykerti szolgálja a mérgezendő növényeket nagy buzgalommal mérgezte s sok növenyt ragasztott fel, úgy, hogy mind Jákó János és mind Szakács György uraknak folytonosan elég anyag volt az adnumerizálásra, azonkívül elkészítette a herbariumhoz szükséges csattos szallagokat, s mindazon munkákat végezte, melyek a rendezésnél mutatkoztak és általa végzendők voltak.

Karácsony táján dr. Simkovics Lajos aradi főreáliskolai tanár úr hosszabb ideig dolgozott herbariumunkban s az egész karácsonyi szünetidőn át az erdélyi muzeum növénytani osztálya működött. Ez alkalommal mutatkozott azon nagy hiány, a melyben a gyűjtemény szenved, hogy nincs állandóan alkalmazott segéd-őr; pótolva lett ez ugyan Szakács György ur ügybuzgalma által, de mindazonáltal nem akarom abbéli aggályaimat elhallgatni, hogy majd a maga idejében, midőn a gyűjtemény fel lesz állítva teljesen, annak használhatósága segéd-őr hiányában alig lesz oly mérvben eszközölhető idegenek által, a melyet ezen nagy becsű és nagy fontosságú gyűjtemény érdekében kívánni kell.

Ezen körülményre előbbi években nem gondoltam, mert ilyen alakban az eset nem mutatkozott. Dr. Simkovics Lajos tanár ur látogatása alkalmával meggyőződtem erről teljességgel. A pontos szolgálat érdekében okvetlen szükséges egy segédőr, ki hogy ha idegen a gyűjteményben dolgozik, annak rendelkezésére legyen, a növény csomókat átadja, és használat után a benne levő növényeket számba vegye és esetleg a régi rendbe helyezze, azonkívül a szükséges felvilágosításokat megadja, ki a gyűjteményt lehetőleg feldolgozza és a benne levő sok érdekes növényt ism.ertesse, egyben tekintettel a penész és esetleges rovar támadásra egy vagy két év lefolyása alatt az egész gyűjteményt lapról-lapra átnézze. Az idegentől, ki a gyűjteményben dolgozik, nem lehet kívánni, hogy a növényeket régi rendbe rakja, mert megtörténhetik, hogy a legjobb akarat és kellő ügyesség mellett is zavart okoz; de tekintettel arra, hogy például nem Kolozsvárt lakók aránylag rövid idő alatt vagy idő, vagy anyagi források szűk volta miatt kényszerítve vannak nagyon sokat rövid idő alatt végezni, mégis gondoskodni kellene arról, hogy az illetőknek minden a tanulmány nál nélkülözhetlen segítséget nyújtsanak. Így Szakács György ur nemcsak akkor volt elfoglalva, mikor minket szerencsétlenül Dr. Simkovics Lajos tanár ur, hanem azután is még sokáig kellett a csomókat átnézni, melyek a tanár ur kezében voltak, hogy minden ismét a Nyman sorrendjében legyen.

A mi a gyűjtemény gyarapodását illeti, első sorban Janka már előbb említett küldeményeit kell bejelentenem, továbbá pedig egy másik fontos és roppant nagybecsű gyarapodást, a melyet a Mltgs. Igazgató választmány intézkedése következtében a mi gyűjteményünk érdekében én eszközölhettem t. i. Marilauni lovag Dr. Kerner Antal a bécsi egyetemen a növénytan ny. r. tanára egy valóban nagyszerű és a maga nemében egyetlen gyűjteményt indított meg, mint a bécsi növénytani muzeum igazgatója „Flora exsiccata Austro-Hungarica“ cím alatt, a mely az összes Ausztria és Magyarországra eléjövő növényeket lehetőleg authenticus példányokban nyújtani fogja t. i. oly példányokban, a melyek vagy az illető szerzőtől vagy a lelhelyről, hol azokat a szerzők kapták, származnak. Eddigelé 4 centuria jelent meg, a mely már a gyűjteményünk tulajdonát képezi s a mely-

nek fejében ritka erdélyi növények küldetnek, a melyek szintén a gyűjteményben szerepelni fognak.

Ezzel elmondottam volna mindazt, a mi a növénytárban a lefolyt évben történt. Cryptogam gyűjteményünk fájdalom, nem szaporodott s a kézi könyvtárra nézve is majdnem hasonlót mondhatok, mivel a gyarapodás csekély. Mindkettő nagy hiányokban szenved. A mi a Cryptogam gyűjteményt illeti, azon vagyok, hogy megbízhatóan meghatározott anyaghoz jussak,ilyent pedig ritkán vásárolhatni. A könyvekkel is hasonlóan vagyok, mivel a könyvek drágák és a hasznavehetőket antiquarius úttján nem igen kaphatni meg. Újak, melyekre égető szükség lenne, nem nagy számban jelennek meg. Bevallom, ezen tekintetben talán hibás is vagyok, de a múlt évben is a munka-tömeg néha oly roppant súlylyal nehezedett reám és a szekrények, védőtáblák, csattok, papir stb. beszerzésére aránylag oly nagy összeg volt szükséges, hogy másnemű beszerzéseket, bármennyire is kívánták volna azokat a gyűjteményt használók, részéről nem hozhattam indítványba.

Dr. Kanitz Ágost,

e. r. ny. tan. mint az erd. muz. növénynt.
oszt. főőre.

3. Ásvány- és földtani osztály.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Van szerencsém az ásvány-földtani osztályban az elmúlt évben végzett munkálatokról és a gyűjtemények gyarapodásáról szóló jelentésemet a következőkben előterjeszteni. A múlt év folytatában az ásványtani teremben a megállapított rend fentartását, az újabb szerzemények ideiglenes leltára vétetvén, illető helyeikre besoroztattak. A föléltárba azért nem viszem be egyelőre újabb szerzeményeinket, mivel a helyiség elégtelen volta miatt egyelőre rendelkezési állapotban tartom azokat azon időre, a midőn a régen várt helyiség-kibővítéssel új gyűjtemények fognak azokból összeállítani és ezek közszemlére kiállítani. Sajnos, hogy erre nézve még mindig csak bizonytalan kilátásoknál maradtunk, mindinkább összébb kell húzódnunk, s az újonnan beszerzett sok kincs a fiókok sötétségében reked.

Az általános közéleti gyűjtemény — egy szekrény kivételével, melybe a terminologiai kőzetgyűjtemény jó — dr. Primics György tanársegéd úr fáradhatlan buzgalomával, véglegesen rendbehozott és díszesen kiállítva szemlélhető a két terem közötti szobában.

Erdély földtani gyűjteményének a múlt év elején megállapított terv szerint való rendbehozása is megkezdve lett, s ebben dr. Herlich Ferencz úr, az osztály érdemdús őrsége, fáradhatlanul működött.

A mi gyűjteményeink múlt évi gyarapodását illeti, kiváló örömmel jelenthetem, hogy ebben maga az Ég a leghathatósabban támogatott azáltal, hogy a mócsi meteorit-ésőt küldötte ránk; a beszerzett feles számú meteoritkővekkért cserében egy nagybecsű meteorit-gyűjtemény, számos igen ritka és becses ásványok és kőületek birtokába jutott osztályunk. A csere különben még nincsen befejezve s azért a jövőre hagyom a végleges eredmény részletezéseit.

Együttal itt jelentem, hogy meteorit gyűjteményünk számára két kis szekrényt készíttettem és szorítottam be az ásványtani terembe. Ezeket kívül gyűjteményeink a múlt évben a következő módon gyarapodtak:

a) Ajándékozások útján:

1. Buda Ádám birtokos úrtól: a Sztrigy mentéről és a Hátszeg völgyéből való felső harmadkori igen gazdag őslénytani és kőzetgyűjtemény, mely 400 számot és legalább 1000 dbot tartalmaz, mely nagybecsű ajándékért a választmány az alapító tagok sorába vette fel őt.

2. Foith Károly nyug. bányafőnök úrtól: 1 nagy sphaerosiderit lencse Borrévről, 1 db gypsbreccia Hidasról, 1 db granit dendritekkel Pozsonyból, 1 db liasz mészkő Adnethről, 1 db szarúkögumó Podgorzéből, 1 db Topplerit Ausseeből, 3 db kén Swoszovicéből.

3. Dr. Tömösváry Ödön úrtól: több db chromtinsó-kristály csoport.

4. Végh István úrtól: 1 db írásgranit Offenbányáról, 1 db rózsaszínű mézspát ugyaninnen.

5. Vutskits György úrtól: 3 db Cinnabarit a Dumbráva hegységből Zalathna mellett.

6. Lukács János, bányabirtokos úrtól: 1 db pyrolusit Klodról, 1 db tetraedrit, 1 db quarcz krist. csoport, 3 db chalkopyrit, 1 db aranystufa 1 db pyrit, mind a botesi bányából; továbbá 1 db cinnabarit a Dumbráva hegységből, 1 db chalcedon Tekerőről, 1 db agyagos vaskő Zalathnáról.

7. Weisz Tádé bányakapitány úrtól: 1 db hegyijegecz Verespatakról, 1 db fedőpala Fenesről.

8. Dr. Mártonfi Lajos tanár úrtól: 2 db rudas calcit Esküllőről, 3 db meteorkő a mécsi hullásból.

9. Naláczy Farkas gyulatelki birtokos úrtól: 15 db meteorkő.

10. Naláczy Ödön joghallgató úrtól: 14 db meteorkő.

11. Frink István tanárjelölt úrtól: 10 db kövület Pirosa és Pojnicza vidékéről, 5 db csepegőkő a kis-nyiresi barlangból.

12. A vulkóji Péter és Pál bányatársaságtól 1 db igen szép arany stufa Vulkojról.

13. Dr. Mosel Antal bányatan. úrtól: mármarosai gyémánt homok Borsa-bányától dk-re.

14. Szakács György tanárjelölt úrtól: 54 db puhány kövület az eocan durvamészből, Brédről.

15. Finály Györgytől: 2 db agát Nyirmező vidékéről.

16. György Emőd úrtól: 2 db barnavas kéreg homokkövön, Nagyfalú vidékéről.

17. Jányi Gábor úrtól: 1 db sárga nagyszemű mézspát, a szt.-királyi havasból.

18. Schuszter Károly tanító úrtól: 1 db mézspát álkristály quartz után Selmeczről.

19. Ebergényi Mózes bányabirtokos úrtól: 1 db arany stufa, 1 db telérkő, 1 db palás-agyag Verespatakról.

Fogadják a lelkes adományozók egyletünk őszinte köszönetét.

b) Vásárlás és csere útján.

1. Lukács János bányabirtokos úrtól: 6 db tellurezüst és 2 db arany-stufa a botesi bányából.

2. Cseh Lajos bányatanácsos urtól: 32 db ritka és szép magyarországi ásvány.

3. Schuster Károly tanító urtól: 175 db ritka kővület a Kolozsvár vidéki eocén rétegekből.

4. Fodor Antal nyug. udv. titkár urtól: cserében kakukhegyi vasfényért 4 db szép tiroli és karinthiai ásvány.

e) Gyűjtés útján.

Az erdélyi muzeum t. választmányától kiküldetvén: 1. Dr. Herbich Ferencz őrségéd úr a Kakukhegyről a nevezetes vasfény kristály-táblákból több száz dbból álló gyűjteményt, továbbá Gelenceze határából petroleumot és kárpáti homokkő-közeteket. — 2. Dr. Primics György tanársegéd úr a gyalui havasokból 200 db szépen alakított kőzet és 50 db ásvány példányt hoztak; végre 3. magam különböző kirándulásaimban 60 db ásvánnyal, 9 db kőzettel és 55 kővülettel gyarapítam gyűjteményeinket.

Ezek szerint tehát gyűjteményeink a múlt évben igen jelentékenyen megsaporodtak s ha még pár évig így tart, egészen kiszorulunk mostani szűk helyiségünkben.

A gyűjtemények nyáron által a nagy közönségnek minden vásár- és ünnepnap nyitva tartatván, ha nem is tömegesen, de elég szép számmal jöttek látogatók; a farsangi napokon azonban tömegesen jöttek az akkor először közszemlére kiállított meteorokövek megtekintésére.

Végül ki kell még emelnem, hogy a múlt évben az erdélyi muzeum gyűjteményeinek több tárgya lett tudományosan földolgozva s részint az Orvos-term. tud. Értesítőben, részint egyéb szakközlönyökben is publikálva. Magam Erdély harmadkori kővületeinek tanulmányozásával és meghatározásával foglalkozván, ezen munkámban tetemesen előrehaladtam.

Ezzel számot adtam minden fontosabb mozzanatról, mely osztályunkon belül a lefolyt évben történt.

Az erdélyi muzeum mélyen tisztelt közgyűlésének
Kolozsvárt, 1882. évi ápril hó 17-én.

alázatos szolgája

Dr. Koch Antal,

egy. ny. r. tanár, mint az ásv. föld.
gyűjteménytár őre.

A közgyűlésen elfogadott költségvetésből kiemeljük a természettud. szakokra vonatkozó tételeket:

o) Rendszeresített fizetések:

Ásványtani őrségéd fizetése	800	frt.
„ „ személyes pótléka	400	„
Állattani „ fizetése	600	„
Ezek lakbérilletménye	500	„

Összesen . . 2300

frt.

b) **A t a l á n y o k :**

Természetiek tára	500 frt.
Kiadványokra	1400 „
Növénytani napidíjas bére	400 „
Kirándulásokra körülbelül	300 „
Összesen	2600 frt.

Jegyzőkönyvi kivonatok a megtartott szakülésekről.

a) Az 1882. január 27-én Entz Géza elnöklete alatt tartott szakülésen :
 1. Entz Géza apróbb közleményeket terjeszt elő az állattani intézetből, egyúttal bemutatja közleményeinek tárgyait. 2. Koch Antal szól a bácsi, szucsági és vistai kőbányákban fejtett mészköveknek minőségéről és használhatóságáról, s az illető kőzetekből kézipéldányokat és vékony csiszolatokat bemutat, (1. a jelen füzetet.)

b) Az 1882. febr. 17-én Koch Antal elnöklete alatt tartott szakülésen :
 1. Süss Nándor egyetemi mechanicus bemutatta saját találmányu villámhárítóját, kísérletekkel illusztrálva. Készüléke az influenza tüneményére és a villamosságának a finom csúcsokon való kiáramlására van alapítva. E villámhárító, táviró sodronyokra alkalmazva, lehetővé teszi — nézet szerint — égi háboruk alkalmával is a távirást, (a jövő számba jó). 2. Dr. Koch Antal egy előadás kíséretében bemutatta a febr. 3-án hullott és a Múzeum-egyesület birtokába került meteoriteket, összesen 77 dbot. Cosmographiai és physikai tulajdonságaik ismeretése mellett szemléltette különválasztott alkotrészeit (bisilicátok, olivin, enstatit, nickelvas) górcsói csiszolatát s ennek rajzát, (1. a jelen számot.) 3. Dr. Entz Géza: apró állattani közlemények czimén bemutatott egy az északi tenger vidékén honos, de a meteoritek gyűjtése alkalmával Gyulatelkén fogott 3 ujjú sirályt (Rissa tridactyla), ugyszintén egy hölgymenyétet (Mustela Erminea), melyet a k-monostori gátnál lőttek, (a jövő számba jó).

c) Az 1882. márczius 24-én dr. Entz Géza elnöklete alatt tartott szakülésen következő tárgyak kerültek elő: 1. Dr. Abt Antal bemutat néhány érdekes villamos ábrát, melyeket Antolik Károly aradi gymn. tanártól kapott. Előadja az ábrák készítése módját, keletkezésök elméletét és a helyi tudományegyetem természettani intézetében megejtett hasonló kísérletek eredményét, (1. a jelen füzetben). 2. Dr. Primics György: a Kis-Szamos forrásvidékének eruptiv kőzeteiről értekezik, a mely vidéket ő az erd. Múzeum-egyesület megbízásából a múlt évben átkutatott. A gyűjtött kőzeteket bemutatja, megkülönböztetvén: I. Orthoklas trachytokat és ezek közt: Quarz orthoklas trachytokat, quarznélküli orthoklas trachytokat; II. Plagioklas trachytokat v. andesiteket s ezek közt: Quarzbiotit-andesiteket, quarz-amphibol-andesiteket, amphibol-andesiteket és augit-andesiteket; ezen utóbbiakat korra nézve legfiatalabbaknak tartja. 3. Ugyanő előterjeszti dr. Mártonfi Lajos ily czimű jelentését: „Ásványföldtani kirándulás a Sebes-Kőrös völgyébe.“ E kirándulást Mártonfi 1879. évben az erd. Múzeum-egyesület megbízásából tette. A pesterei barlangban gyűjtött Ursus- és Hyena- (spael.) koponyákat, lábszár-, fog- és más csontokat; az utolsó barlangban élő faunára talált. A barlangtól keletfelé »Dudásögdre« nevű helyen gyönyörű sárga calcitot talált

a pados mészke rétegeiben. Csucsá, Brátka és Élesd határain tett kutatása eredményét szintén közli, (mind a két jelentést l. a jelen füzetben.)

d) Az 1882. április 14-én dr. Koch Antal elnöklete alatt tartott szakülésen következő tárgyak adattak elő: 1. Dr. Entz Géza előadást tart a *Pelomyxa palustris* nevű véglényről (Protozoa). Előadó ezen állatkát 10 év óta keresi, de csak a folyó évi április elején találta meg a Kardosfalva mellett fekvő tó iszapjában. A talált példányokból többet borszeszben eltéve mutat be, nehányat pedig nagyító üveg alatt. Vizsgálatai arról győzték meg, hogy Greeffnek azon állítása, mely szerint a *Pelomyxa* teste apró csirokra esik szét, melyekből előbb Amoebák, később *Pelomyxák* fejlődnek, tévedésen alapszik, mert azok a kis Amoebák nem sarjak, hanem parasitamoebák, melyek a *Pelomyxa* testét fölemésztik. 2. Dr. Entz Géza bemutatja dr. Tömösváry Ödön két értekezését: „Adatok a *Scolopendrelák* ismeretéhez“ és „A commensalismus egy érdekes esete“ czimén. Szerző hazánkban 5 *Scolopendrella*-fajt ismer s ezek közt egy újat (*Scolopendrella anacantha*), melyet dr. Chyzer Cornél gyűjtött Felső-Magyarországon, (a jövő számba jő). A *Polyxenus luc.* nevű ezerlábu vizsgálata közben azt tapasztalta, hogy a *Polyxenus* lakomája alkalmával elhullott morzsákból kis légyálcák élednek, melyek a nevezett ezerlábusnak állandó asztaltársai, (l. a jelen számban). 3. Parádi Kálmán a *Rhodens amarus* nevű kis édesvízi halról értekezik. Bemutatja (élve) a kajántói patakban ápr. 7-én fogott két példányt: egy gyönyörű nászruhában pompázó himet és egy egyszerű színezetű nőtényt, melynek tojócsőve jól kifejlett állapotban vala; továbbá bemutat Anadonta cygneákat és Uniokat ugyanarról a lelethelyről.